

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 10. marca 1858.

Gospodarske skušnje.

V prav novem popisu palestinske ali svete dežele, ki izhaja iz rok ondašnjega stanovavca (dr. J. Schwarz „Das heilige Land.“ Frankfurt 1852), se bere, da na Jutrovem rabijo navadno smolo ali katran zoper mravljinice, seršene in tak merčes. V Palestini namreč je tudi več plemen mravljincev, manjših in večjih, ki dosti nadleže delajo po hišah, in se v celih trumah nahajajo pri jedilih; le-ta merčes se nobene stvari ne ogiba tako, kakor smolnega smradú. Tudi v tisti strani včasih zahajajo roji prav strupenih seršenov od egiptovske meje; ondašnji Arabljani, kadar morajo v takošni nadlogi na polji delati, si pomažejo obraz, roke in noge s katranom, in se s tem varujejo seršenovega pikanja, ker pred katranovim duhom bežijo te stvari. Pri nas se ne kaže, da bi se mravljinci bali smolnega duha; mnogokrat napravljajo svoje kupe ravno pod smrekami, in na nje nanašajo smrekovega drobirja. Zatorej bi se utegnulo soditi, da pisatelj méni kamno smolo, ali kamni katran, ki se dobuje iz zemlje, zlasti iz premoga (Steinkohle); take smole se namreč veliko dobuje v Palestini okrog Mertvega morja, zlasti o kakem potresu močno priteka iz skalovja, in plava po verhu vode. Tako smolo nabirajo po tem ob kraji morja, ter jo prodajajo; tako ravno rabijo ondašnji čevljarji. Vredno bi bilo, tudi pri nas poskusiti tak pomoček, ker mravljinci pri kakih sladkih stvaréh ali pri sadežih delajo večkrat škodo.

Nekakošno zanimivo se mi je zdelo, da se ptuji pisatelj ali blezo prav za prav prestavlja, pri popisovanju svete dežele spomni naše kranjske zemlje. Govori namreč o Meromskem jezeru, skozi katero teče reka Jordanska, in ki je višje nad Genezareškim; in pravi, da se to jezero poleti rado posuši, in preraste z zelenjavo in bičevjem, tako, da Arabljani ondi pasejo svoje čede, in se zverina, zlasti divji prešiči, skrivajo po ločji. Pristavi pa na zadnje: „To jezero je enako Cerkniskemu jezeru na Dolenskem (Unterkrain) v Ilirii (ker se namreč tudi tukaj večkrat kosí ali divjačina loví ondi, kjer je poprej voda stala).“ Da Cerknisko jezero stavi na Dolensko, namesto na Notrajnsko, mu ne bomo zamerili; saj še nekateri vredniki dunajskih, tedaj domačih časnikov stavijo Ljubljano na Koroško! „Dadrum keene Feindschaft niche.“

Hicinger.

(Kako klajo za konje varovati), da se po nepotrebnem ne trati, beremo v časniku „Rep. der Thierh.“ Ravno to so „Novice“ že večkrat svetovale. Naj se klaja napravi tako, da jo želodec lahko vso prebavi ali prekuha, in je skor nič skozi čeva prazne ne gré. To pa se naredí, da se oves ali vsaktero drugo žito zdrobí, merva in slama zreže (v rezanco); vsaka klaja se mora tudi z vodo enmalo pomočiti. Pravijo, da ovsá, če se celi zobati dá, gré četerti ali tretji del v zgubo. Če je to tudi enmalo preveč rečeno, je vendar le gotovo, da se ga saj desetina z gnojem pogubi. Priča tega so nam vrabci, šinkovci, seníce, vrane in drugi ptiči, ki se radi okoli hlevov potikujejo in v gnoji živeža išejo; če pa je sneg vse polje i. t. d. zapadel, jih vidimo po cestah, kako mar-

ljivo preiskujejo konjske fige. Gotovo bi tega ne storili, ako bi ne najdlí zerna v njih, ki se jim dobro prileže. Bog obvari, da bi bili zavidni tem ptičem, ki tudi morajo živeti, in katerim pozimi včasih huda préde, — ali prvo je vendar, da gospodar skerbí za svojo živino in ne trati po nečimernem klaje. Klajo drobiti in rezati se tedaj pravi: klajo varovati.

(Môla v žitu pokončati). Neki kmet v Sardinii priporoča zoper žitnega môla konopnéno seme, bezgov cvet in pa česinj: to troje se vse skup stolče in v žitnici po tleh potrese. Mož pravi, da gotovo pomaga.

Meso, kot živež človešk, kakšno mora biti, da je zdravo in dobro?

Govor dr. L. Corvini-ta v zboru milaneškem.

(Konec.)

Tudi nasoljeno in prekajeno meso je večkrat sprideno.

Za suho meso se pa ne jemlje samo tako imenovana svinina; temuč goljufni mesarji prekajujejo in suše tudi meso od druge, dostikrat še celó bolne ali pa take živine, od ktere ljudje mesa navadno ne vživajo, ki ni lahko od navadnega svinskega spoznati, in ki se je dostikrat že po shrambi, po nasoljenji ali prekajenji tako pokvarilo, da je človeku jako jako škodljivo. Kako škodljive so klobase človeškemu zdravju, kader so že prestare ali sicer spridene, se že iz tega previdi, ker se v njih sčasoma nek poseben strup razvije. Gotovo je že marsikdo spridene klobase s posebno slastjo jedel, in potem zbolel, pa je mislil, da je bolezen od kaj družega. Sprideno meso bi pač dostikrat marsiktero bolezen napravilo, če bi se ne povzilo s kruhom, ki se po navadi k mesu prigrižuje.

Meso od živine, ki je za mertudom ali napenjanjem poginila, ali pa če bi se bilo živinče po kakošni v sapnik pridši reči zadavilo, ali če je utonilo, ni sicer zastran tega posebno škodljivo in pokvarjeno; vendar se mora vselej za gotovo zvediti: ali je živina res poginila zavoljo tega, tedaj se mora zavoljo mnoge gerde goljufije skerbno in natančno pregledati in preiskati, ali je za vžitek dobro ali ne.

Včasih kakošna reč živini ne škodje, temveč pa ljudem, ki njeno meso jedó, dostikrat težave prizadene, in to se takrat primeri, če je živina kakošen strup povzila v zdravilih ali pa na paši ali kako drugač, postavimo: živega srebra, mišice in nje pripravkov, fosfora, s katerim se dostikrat perutnina zavdaja, ki tudi nji najprej škodje, kar se pa kmali poznati dá iz posebnega duha, ki ga meso po fosforu dobí.

Bljuvna sol se rabi večkrat za zdravilo, toda meso od tako zavdane živali jésti je že dostikrat marsikteremu človeku hudo djalo.

Da bi bile kačice in mlečniki mesu škodljivi, ne dajo nekteri veljati.

Mak in druge omotice, pravijo, da niso tako nevarne: le Gaultet in Cruzel terdita, da živini gojzdni mak in pa zobnik jako škodujeta.